

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ธมฺมครุ — ผู้มีพระธรรมเป็นที่เคารพ, ผู้เคารพพระธรรม”

ธมฺมครุ เป็นคำภาษาบาลีอ่านว่า ดำ - มะ - คะ - รุ มาจากคำว่า ธมฺม (สิ่งที่มีจริง, คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า) กับคำว่า ครุ (กระทำให้หนัก, เป็นที่เคารพ) รวมกันเป็น ธมฺมครุ แปลว่า ผู้มีพระธรรมเป็นที่เคารพ, ผู้เคารพธรรม, ผู้กระทำพระธรรมให้หนักคือให้เป็นที่เคารพ แสดงถึงความเป็นจริงของสภาพธรรมที่ต้งาม ที่เห็นคุณค่าของพระธรรม ตั้งใจที่จะฟังที่จะศึกษาด้วยความเคารพ ไม่ประมาทพระธรรมว่าง่าย ไม่ประมาทในแต่ละคำที่เป็นคำจริงทุกคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง บุคคลผู้เคารพในพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ให้ความสำคัญกับพระธรรม ย่อมเป็นผู้มีความเจริญงอกงามในพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว ดังข้อความในพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ปฐมโกสสูตร ว่า

“ภิกษุ ผู้หนักในความโกรธและความลบหลู่ท่าน หนักในลาภและสักการะ
ภิกษุเหล่านั้นย่อมไม่งอกงามในพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว
ส่วนภิกษุเหล่าใด หนักในพระสัทธรรมแล้ว และกำลังหนักในพระสัทธรรมอยู่
ภิกษุเหล่านั้น ย่อมงอกงามในพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว”

ข้อความในสารัตถปกาสินี อรรถกถา สังยุตตนิกาย นิทานวรรค สัทธัมมปฏิรูปกสูตร แสดงถึงลักษณะของผู้ที่ไม่เคารพในพระธรรม ซึ่งไม่ควรเลยที่จะเป็นอย่างนี้ ดังนี้คือ “ภิกษุใด เมื่อเขาประกาศเวลาฟังธรรม อันภิกษุหนุ่มและสามเณรนั่งห้อมล้อม หรือกำลังทำนวักรรม (การงาน) เป็นต้น อย่างอื่น นั่งหลับในโรงฟังธรรม หรือเป็นผู้ฟังชาน นั่งคุยเรื่องอื่น ภิกษุนี้นี้ชื่อว่า ไม่มี ความเคารพในพระธรรม”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง แต่ละคำที่พระองค์ตรัส เป็นไปเพื่อปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด ถ้าไม่มีโอกาสได้ฟังไม่มีโอกาสได้ศึกษา ย่อมไม่มีทางที่จะเข้าใจได้เลย บุคคลผู้ที่ฟัง ศึกษาด้วยความเคารพละเอียดรอบคอบเท่านั้น จึงจะเข้าใจและได้รับประโยชน์จากพระธรรมอย่างแท้จริง เหมือนอย่างบุคคลผู้ที่เป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในสมัยครั้งพุทธกาล ที่เห็นประโยชน์ของพระธรรม ได้ฟังพระธรรม ได้ศึกษาพระธรรม ได้รับประโยชน์จากพระธรรม ตามกำลังปัญญาของตนเอง ถึงความเป็นพระอริยบุคคลชั้นต่างๆ หรือถ้ายังไม่ได้บรรลุนิพพานถึง

ความเป็นพระอริยบุคคล ก็สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นที่พึ่งต่อไปในภายหน้าจนกว่าปัญญาจะถึงความเจริญบริบูรณ์ในที่สุด

การมีโอกาสดำฟังพระธรรมนั้น เป็นโอกาสที่หายากในชีวิต ยากมากที่จะได้ฟังและยากที่จะเข้าใจด้วย เพราะพระธรรมละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่ง เมื่อมีโอกาสแล้วได้พบพระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ก็ไม่ควรจะปล่อยโอกาสนั้นให้ผ่านไป ควรตั้งใจฟัง ตั้งใจศึกษาด้วยความเคารพจริง ๆ

ความเป็นผู้เคารพในพระธรรม ย่อมเป็นการฟังพระธรรมด้วยความเคารพ ตั้งใจฟังด้วยความนอบน้อม เห็นคุณค่าและพิจารณาไตร่ตรองให้เข้าใจอย่างถูกต้อง ด้วยความละเอียดรอบคอบ ระมัดระวังอย่างยิ่ง ซึ่งสภาพจิตในขณะที่มีความเคารพในพระธรรม ย่อมเป็นสภาพจิตที่丁寧 กาย วาจา กิเลส คล้อยไปตามสภาพจิตที่丁寧 ซึ่งจะต่างจากขณะที่ฟังด้วยความไม่เคารพ กล่าวคือ ถ้าฟังโดยไม่เคารพ ในขณะฟัง ย่อมคิดเรื่องอื่นบ้าง มีจิตฟุ้งซ่านด้วยอกุศล หรือมีกิริยาอาการ ไม่เหมาะสมคึกคะนองในขณะฟัง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรโดยประการทั้งปวง

เป็นที่น่าพิจารณาว่า แม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงตรัสรู้พระธรรมด้วยพระองค์เอง ทรงเป็นพระบรมศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย พระองค์ก็ทรงมีความเคารพในพระธรรม ทั้งในขณะทรงแสดง และในขณะทรงฟังพระธรรมที่พระสาวกกำลังแสดงด้วย ดังข้อความในมโนรทปุณณี อรรถกถาขุณนิทาย มูลปณณาสก รทวินิตสูตร ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสกับพระนันทะ ว่า “**ดูกรนันทะ ถ้าเธอฟังอาจแสดง(ธรรม)อยู่ได้ถึงกับปี เราก็จะยินฟังอยู่ตลอดกับปี**” แสดงถึงความเคารพในพระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และแสดงให้เห็นถึงความประเสริฐยิ่งของพระธรรมว่า ควรฟังควรศึกษาอย่างแท้จริง

พุทธบริษัทที่จะมีความเข้าใจอย่างถูกต้องตรงตามพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ก็ต้องอาศัยเหตุที่สำคัญ คือการฟังการศึกษาพระธรรมด้วยความเคารพละเอียดรอบคอบและมีความจริงใจในการศึกษาจริง ๆ ว่า เพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก เพื่อละคลายความไม่รู้ ละคลายความเห็นผิด ไม่ใช่เพื่ออย่างอื่นที่เป็นลาภ ยศ สักการะ สรรเสริญ จะเห็นได้อย่างแท้จริงว่า ธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้และทรงแสดงนั้น เป็นสิ่งที่มีจริงทั้งหมด ไม่ว่าจะทรงแสดงโดยนัยของขันธ ธาตุ อายตนะ ปรมาตมธรรม เป็นต้น ก็เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นจริงของสภาพธรรมว่า ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่สิ่งหนึ่งสิ่งใด และที่สำคัญ ธรรมไม่พ้นไปจากชีวิตประจำวันเลย มีธรรมอยู่ตลอดเวลา ไม่ต้องไปแสวงหาธรรมที่ไหน อยู่กับธรรมตลอดเวลาตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งหลับไป ไม่ว่าจะเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ลิ้มรส รู้สิ่งที่กระทบสัมผัสกาย คิดนึก โกรธ ไม่พอใจขุ่นเคืองใจ ดิตของยินดีพอใจ ริษยา หรือขณะที่มีจิตใจติดอนุเคราะห์เกื้อกูลบุคคลอื่น เป็นต้น ล้วนเป็นธรรมที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยแล้วก็ดับไปเพียงชั่วขณะเท่านั้นเอง และไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใคร ไม่มีใครทำให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดเกิดขึ้นได้ เมื่อไม่ได้ศึกษาพระธรรมตามที่พระองค์ทรงแสดง ย่อมไม่เข้าใจ จึงมีความหลงยึดถือว่า เป็นเราที่เห็น เป็นเราที่ได้ยิน เป็นเราที่โกรธ เป็นเราที่ติดของยินดีพอใจ เป็นต้น เป็นเราโดยตลอดเพราะไม่รู้ว่าเป็นธรรม ดังนั้นจึงต้องเริ่มด้วยความเข้าใจที่ถูกต้องว่า

ธรรมเป็นธรรม ไม่ใช่เรา และเมื่อฟัง เมื่อศึกษาบ่อยๆ เถียงๆ ความเข้าใจถูกเห็นถูก ก็จะค่อยๆ เจริญขึ้นไปตามลำดับ

พระธรรมที่สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง มีค่ามาก มีค่ายิ่งกว่าทรัพย์สมบัติใดๆ ในโลกทั้งปวง ถ้าพุทธบริษัทเคารพในพระธรรมจริง ๆ ขณะฟังพระธรรม ก็ฟังเพื่อเข้าใจเท่านั้น **คำที่ได้ฟัง ฟังเพื่อเข้าใจ** ไม่ว่าจะเป็นข้อความใดๆ ทั้งหมด ก็อยู่ที่ฟังเพื่อเข้าใจ ปัญญาที่เข้าใจแล้วก็จะค่อยๆ นำไปสู่ความละเอียดยิ่งขึ้นของธรรมที่จะค่อยๆ ละคลายความไม่รู้ ความเห็นผิดและกิเลสทั้งหลาย ทั้งหมดทั้งปวงก็เพราะได้เข้าใจขึ้นจากการฟังการศึกษาพระธรรมด้วยจุดประสงค์ที่ถูกต้อง ตรง คือ เพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกนั่นเอง ชีวิตสั้นมาก จะจากโลกนี้ไปได้ทุกขณะ เพราะฉะนั้น สิ่งที่เป็นประโยชน์ที่สุด คือได้มีปัญญาความเข้าใจถูก สะสมเป็นที่ฟังต่อไปจนกว่าปัญญาจะถึงความเจริญบริบูรณ์ในที่สุด ซึ่งจะต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานอย่างยิ่ง.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]